

## มาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้าของนายจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน\*

MEASURES IN TRADE SECRET PROTECTION OF EMPLOYERS IN  
ACCORDANCE WITH SERVICE CONTRACTS

สาตน์ธิ จานประดับ\*\*

Saniti Janpardub

## บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายความลับทางการค้าของนายจ้างและลูกจ้าง เนื่องจากกฎหมายให้ความคุ้มครองเจ้าของความลับทางการค้า มิได้บัญญัติให้มีแนวทางใดที่เป็นบทบัญญัติให้นายจ้างทำสัญญาในการป้องกันความลับทางการค้าของนายจ้างไว้ เพราะนายจ้างส่วนใหญ่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ลูกจ้างของตนใช้ความลับทางการค้านั้นเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งแนวทางที่เป็นมาตรฐานจึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะต้องนำมาพิจารณา เช่น ในกรณีที่มีคดีขึ้นสู่ศาล อย่างไรก็ตามจะเป็นมาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาไว้เป็นความลับทางการค้า ตามคำนิยามในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 อีกทั้งข้อต่อสู้ในสิทธิของลูกจ้างที่จะเป็นเจ้าของความลับทางการค้า เนื่องด้วยการจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า รวมถึงองค์กรหรือผู้มีอำนาจตรวจสอบสัญญาจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้าหรือสัญญาการรักษาความลับทางการค้า ซึ่งข้อตกลงในสัญญาเกี่ยวกับความลับทางการค้านี้เป็นเรื่องเฉพาะแตกต่างจากสัญญาชนิดอื่น ตามที่พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 21 บัญญัติให้คณะกรรมการความลับทางการค้า มีเพียงอำนาจเสนอความเห็นมาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้า หากบัญญัติกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการความลับทางการค้าจะทำให้มาตรการรักษาความลับมีประสิทธิภาพมากขึ้น

## Abstract

In this thesis, the researcher examines problems concerning the law of trade secrets as applied to employers and employees. The researcher found that the law protects the owner of trade secrets, but it is devoid of provisions governing the making of contracts between employers and employees involving the safeguarding of employer is

\*บทความนี้เรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง มาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้าของนายจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน.

\*\*นักศึกษาริทยูนิเวอร์ซิตีตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

trade secrets. Most employers find it necessary to allow their employees access to trade secrets for business needs. As such, it is very important to develop standardized ways of handling this state of affairs. In considering relevant court cases, the researcher found that appropriate measures for securing trade secrets in the aforementioned circumstances must be pursuant to the definition given in Section 3 of the Trade Secrets Act, B.E. 2545 (2002). The employee's right to own trade secret can be defended by service contracts governing trade secrets. There is an organization authorized to inspect service contracts involving trade secrets or contracts safeguarding trade secrets. Contractual agreements in regard to trade secrets differ from other contractual agreements. Section 21 of the Trade Secrets Act, B.E. 2545 (2002) prescribes that the Trade Secrets Board is only authorized to present opinions concerning measures pursuant to trade secret protection. If the law is amended whereby the Trade Secrets Board is given greater authority, then measures affecting the safeguarding of trade secrets will become more efficient.

**คำสำคัญ :** ความลับทางการค้า มาตรการ สัญญาป้องกัน

**Keywords :** Trade Secrets, Measures, Contracts Safeguarding

## 1. บทนำ

ก่อนที่ประเทศไทยจะมีการบัญญัติพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 นั้น ในอดีตได้มีการให้ความคุ้มครองความลับตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 11 หมวด 2 ว่าด้วยความผิดฐานเปิดเผยความลับ และในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องละเมิดเท่านั้น จึงยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์และไม่ครอบคลุมถึงสิทธิในความลับทางอุตสาหกรรม ตลอดจนสิทธิในความลับทางธุรกิจอันเป็นส่วนหนึ่งของความลับทางการค้า<sup>1</sup> จนกระทั่งเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามความตกลงมาร์ราเกซ เมื่อวันที่ 15 เมษายน ค.ศ. 1994 ประเทศไทยจึงมีความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในความตกลงดังกล่าว ตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade – Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) เป็นความตกลงที่สรุปผลในรอบอุรุกวัยของสมาชิก 125 ประเทศ โดยผลการเจรจาได้ให้ทั้งสิทธิประโยชน์ และได้สร้างพันธกรณีแก่สมาชิก เช่นเดียวกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศทั่วไป เมื่อทุกประเทศปฏิบัติตามพันธกรณีมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ ในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยกำหนดระดับของการคุ้มครอง

---

<sup>1</sup>ประสพสุข บุญเดช, “กฎหมายคุ้มครองความลับทางการค้าในประเทศไทย,” บทบัณฑิตย 58 (ธันวาคม 2545): 7-8.

ขั้นพื้นฐานไว้เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องให้ความคุ้มครองต่อทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งความลับทางการค้าและข้อมูลอื่นๆ ที่ถือเป็นข้อมูลที่ไม่ได้ถูกเปิดเผย ซึ่งมีมูลค่าในเชิงพาณิชย์จะถูกปกป้องจากการละเมิดสิทธิและพฤติกรรมอื่นใดที่ไม่ซื่อสัตย์และไม่เป็นธรรม ซึ่งอยู่ในหมวดที่ 7 เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อสนเทศที่ไม่เปิดเผย (Protection of Undisclosed Information) ข้อที่ 39<sup>2</sup> ซึ่งประเทศไทยได้อนุมัติการมาสู่กฎหมายภายในประเทศตามความตกลงดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ณ วันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2545 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ประเทศไทยได้มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ในเรื่องสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายบริการ ลิขสิทธิ์ และสิทธิเกี่ยวเนื่องการออกแบบบรรจุรวม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ความลับทางการค้า การออกแบบ อุตสาหกรรม รวมทั้งได้กำหนดให้ใช้กระบวนการระดับข้อพิพาทในองค์การการค้าโลกและกฎระเบียบในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ภายหลังแม้พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 จะมีผลบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายพิเศษ (*Sui Generis*) จึงไม่เป็นการยกเลิกความผิดฐานเปิดเผยความลับของผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญามิบทบัญญัติในมาตรา 323 ถึง มาตรา 324 โดยให้ความคุ้มครองความลับทางการค้า รวมถึงความลับผิดในทางแพ่งในเรื่องสัญญาและละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีเจ้าของสิทธิในความลับทางการค้าได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดด้วยกฎหมายก็มีสิทธิฟ้องคดี ในข้อหาหรือฐานความผิดที่เป็นประโยชน์แก่ตนมากที่สุด<sup>3</sup>

พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 นั้น ให้ความคุ้มครองข้อมูลทางการค้า ซึ่งยังไม่เป็นที่ รู้กันโดยทั่วไปหรือยังเข้าถึงไม่ได้ในหมู่บุคคล และข้อมูลดังกล่าวมีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยจะต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาไว้เป็นความลับต่อไป<sup>4</sup> เจ้าของความลับทางการค้า<sup>5</sup> จึงเป็นผู้มีสิทธิเด็ดขาดในข้อมูลความลับทางการค้า ซึ่งตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มิได้บัญญัติสิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับกรณีการจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เช่นนี้ยังคงเป็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าสิทธิและหน้าที่ของนายจ้าง ลูกจ้าง ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันอันเกี่ยวกับความลับทางการค้า<sup>6</sup> ซึ่งนายจ้างจะมีมาตรการอย่างไร จึงจะเหมาะสมในการรักษาความลับทางการค้า เนื่องด้วยสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันที่มีการจ้างแรงงาน นายจ้างมีความจำเป็นต้องเปิดเผยความลับทางการค้าให้ลูกจ้างทราบเพื่อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ โดยพื้นฐานคำนิยามของนายจ้างและลูกจ้าง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 หน้าที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ต้องปฏิบัติ เพื่อ

<sup>2</sup>กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, กฎเกณฑ์การค้าภายใต้องค์การการค้าโลก [Online], available URL: <http://www.moc.go.th/thai/dbe/pr/wto.html#1>, 2556 (มีนาคม, 3).

<sup>3</sup>ประสพสุข บุญเดช, เรื่องเดิม, หน้า 7.

<sup>4</sup>พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545, มาตรา 3.

<sup>5</sup>เรื่องเดียวกัน, มาตรา 3.

<sup>6</sup>เรื่องเดียวกัน, มาตรา 5.

ผลประโยชน์ของอีกฝ่ายหนึ่งอาจเกิดขึ้นในกรณี เช่น นายจ้างกับลูกจ้าง แพทย์กับผู้ป่วย นอกจากหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แล้วยังมีความสัมพันธ์ได้รับการไว้วางใจเป็นเหตุให้เกิดหน้าที่ในการรักษาความลับ ซึ่งนำมาสู่การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษ มีหลักการว่าด้วยการละเมิดความไว้วางใจ (The Law Of Breach of Confidence) โดยถือว่าหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างดังกล่าวอาจเกิดขึ้นด้วยข้อตกลงที่ได้แสดงออกมาอย่างชัดเจน (Express Agreement) หรือการบอกกล่าวล่วงหน้า (Prior Notice) หรืออาจเป็นการบอกกล่าวโดยปริยายตามกฎหมายก็ได้ (Be Implied By Law) ซึ่งมีรากฐานมาจากหลักความยุติธรรม โดยนำหลักการว่าด้วยการละเมิดความไว้วางใจไปบังคับใช้เพื่อคุ้มครองข้อมูลความลับ ในความคุ้มครองตามหลักการว่าด้วยการละเมิดความไว้วางใจมีขอบเขตที่กว้างจึงหมายถึงข้อมูลทุกประเภทของข้อมูลทางการค้ารวมถึงข้อมูลทางราชการด้วย<sup>7</sup> เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างนั้นอยู่บนพื้นฐาน ในการที่ลูกจ้างได้รับความไว้วางใจจากนายจ้าง โดยให้เข้าถึงข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้าโดยตรงกับหลักสุจริต (Good Faith) ที่ปรากฏในกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 242 และฝรั่งเศสอยู่ในมาตรา 1134 คำว่า “สุจริต” เป็นคำที่มีมาตั้งแต่กฎหมายโรมันที่เขียนเป็นภาษาลาติน ว่า *Bona Fides* คือ ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ ซึ่งถือว่าเป็นความเชื่อที่แต่ละฝ่ายจะต้องมีต่อกันและกัน<sup>8</sup> ซึ่งในประเทศไทยมีอยู่ในหลักกฎหมายทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5<sup>9</sup>

ในกรณีที่ลูกจ้างกระทำละเมิดโดยนำข้อมูลอันเป็นความลับนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมทำให้ธุรกิจของนายจ้างได้รับความเสียหายอย่างมาก เนื่องจากพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 เพียงแต่วางหลักกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลทางธุรกิจที่ยังไม่ถูกเปิดเผยและยังไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนในมาตรการที่เป็นบรรทัดฐานในการรักษาความลับทางการค้า ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับผลทางกฎหมายระหว่างนายจ้างและลูกจ้างที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้าในสัญญาจ้างแรงงาน รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่ยังมีการจ้างแรงงานอยู่หรือหลังจากที่ลูกจ้างได้ลาออก โดยอาจจะมีการถูกจ้างแรงงานโดยนายจ้างคนใหม่ ซึ่งได้รับตำแหน่งงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกับงานเดิม ลูกจ้างอาจมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลหรือเทคนิค อันเป็นความลับทางการค้าของนายจ้างเดิม หรือจากความรู้และประสบการณ์ที่ลูกจ้างได้ปฏิบัติงานมา นายจ้างจึงต้องมีมาตรการป้องกันความลับทางการค้าของตนให้ยังคงเป็นข้อมูลความลับทางการค้าอย่างไร ซึ่งยังคงเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการป้องกันที่มีมาตรฐานในการรักษาความลับทางการค้าต่อไป

<sup>7</sup>ไชยยศ เหมะรัชตะ, *ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*, ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545), หน้า 391.

<sup>8</sup>คาราพร ธีระวัฒน์, *กฎหมายสัญญา สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 58.

<sup>9</sup>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 5.

## 2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความลับทางการค้า

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความลับทางการค้าในประเทศไทยมีหลักกฎหมายที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ในการคุ้มครองสิ่งที่จัดว่าเป็นความลับทางการค้า ซึ่งข้อมูลการค้านั้นต้องเป็น “ความลับ” ที่มีได้ล่วงรู้เป็นการทั่วไปหรือยังเข้าถึงไม่ได้ในหมู่บุคคล โดยทั่วไปแล้วต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าว และข้อมูลการค้านั้นมีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เนื่องจากเป็นความลับ และเป็นข้อมูลที่เจ้าของความลับทางการค้าได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาไว้เป็นความลับ<sup>10</sup> การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของความลับทางการค้าในการที่จะกระทำการอย่างใดแก่ข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้าของตน ซึ่งเจ้าของความลับทางการค้าย่อมมีสิทธิเด็ดขาดในการเปิดเผย เอาไป หรือใช้ซึ่งความลับทางการค้า อนุญาตให้ผู้อื่นเปิดเผย เอาไป หรือใช้ซึ่งความลับทางการค้า<sup>11</sup> ข้อยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดความลับทางการค้า จะต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นเปิดเผยหรือใช้ความลับทางการค้าของผู้อื่นโดยไม่รู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้า ซึ่งจะต้องเป็นกรณีที่บุคคลผู้เปิดเผยหรือใช้ความลับทางการค้าของผู้อื่นได้ความลับนั้นมาโดยนิติกรรมและบุคคลดังกล่าวไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ว่า คู่สัญญาผู้โอนความลับทางการค้าให้นั้นได้ความลับนั้นมาโดยการละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าของผู้อื่น<sup>12</sup> แต่ทั้งนี้แล้วก็มีข้อยกเว้นการคุ้มครองการได้ความลับทางการค้ามาโดยการกระทำทางการค้าโดยชอบด้วยกฎหมาย (In the Course of a Legitimate Trade Activity) และบุคคลผู้ได้ความลับทางการค้านั้นมาโดยใช้วิธีการที่สุจริต (Dishonest Means) หรือมิได้ประมาทเลินเล่อโดยไม่ระมัดระวังถึงความไม่สุจริตโดยการเปิดเผยหรือใช้ความลับทางการค้า ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะดูแลรักษาความลับนั้นในกรณีจำเป็นเพื่อคุ้มครองสุขภาพอนามัยหรือความปลอดภัยของสาธารณชน และกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) ที่ได้ความลับนั้นไปได้ดำเนินตามขั้นตอนเพื่อคุ้มครองความลับทางการค้าดังกล่าวจากการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งจากการกระทำนี้จะต้องเป็นการกระทำของหน่วยงานของรัฐมิใช่หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานของรัฐนั้นต้องมีหน้าที่ดูแลรักษาความลับทางการค้า อีกประการหนึ่งข้อยกเว้นว่าการกระทำที่ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดความลับทางการค้าในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 คือ การค้นพบโดยอิสระ (Independent Invention) ซึ่งได้แก่ การค้นพบความลับทางการค้าของผู้อื่น โดยผู้ค้นพบได้ใช้วิธีการประดิษฐ์หรือจัดทำขึ้นด้วยความรู้ความชำนาญของผู้ค้นพบนั้นเอง หรือการทำการวิศวกรรมย้อนกลับ (Reverse Engineer) ซึ่งได้แก่ การค้นพบความลับทางการค้าของผู้อื่น โดยผู้ค้นพบได้ทำการประเมินและศึกษาวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป เพื่อค้นคว้าหาวิธีที่ผลิตภัณฑ์นั้นได้รับการประดิษฐ์

<sup>10</sup>พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545, มาตรา 3.

<sup>11</sup>เรื่องเดียวกัน, มาตรา 5.

<sup>12</sup>เรื่องเดียวกัน, มาตรา 7.

จัดทำ หรือพัฒนา แต่ทั้งนี้บุคคลซึ่งทำการประเมิน และศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวจะต้องได้ผลิตภัณฑ์เช่น  
ว่านั้นมาโดยวิธีที่สุจริตจึงย่อมไม่เป็นการละเมิดความลับทางการค้าและไม่มีคามผิด<sup>13</sup>

ในส่วนกฎหมายความลับทางการค้าของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้าอันเป็น  
กฎหมายที่มีความชัดเจนในเรื่องการคุ้มครองความลับทางการค้า คือ ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งระยะแรก  
ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับเอากฎหมายทางการค้ามาจากประเทศอังกฤษ โดยนำคำพิพากษาของศาล  
มาเป็นแนวทางในการพิพากษาวินิจฉัยคดีและให้ความยุติธรรมแก่คดีความลับทางการค้า ภายหลังมลรัฐ  
ต่างๆ และศาลรัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการพัฒนาคดีเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองต่อ  
ข้อมูลอันเป็นความลับ<sup>14</sup> ต่อมาจึงมีหลักกฎหมายที่คุ้มครองข้อมูลความลับทางการค้า ได้แก่  
พระราชบัญญัติความลับทางการค้า (The Uniform Trade Secrets Act 1985: UTSA) ในมลรัฐของ  
สหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ที่ได้ให้ความคุ้มครองกับความลับทางการค้าโดยไม่ต้องจดทะเบียนหรือทำการ  
จดทะเบียนกับพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่สำหรับในบางมลรัฐที่ให้ความคุ้มครองภายใต้กฎหมายคอมมอนลอว์จะ  
คุ้มครองกับข้อมูลที่เป็นความลับโดยสัญญา คือ สัญญาไม่เปิดเผยข้อมูล (Non-Disclosure Agreement)  
หรือข้อตกลงไม่เปิดเผยข้อมูล โดยความสัมพันธ์ระหว่างพนักงาน ผู้จำหน่าย ลูกจ้าง และตัวแทน  
ผู้มีหน้าที่ต้องซื่อสัตย์ ความหมายของความลับทางการค้า (Definition of a Trade Secret) และ  
พระราชบัญญัติการจารกรรมทางเศรษฐกิจ (The Economic Espionage Act 1996: EEA) เป็น  
กฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองความลับทางการค้า ทั้งกำหนดโทษทางอาญาไว้ด้วย ความลับ  
ทางการค้าที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่เจ้าของเก็บรักษาและมีมาตรการในการรักษา  
ความลับ ทั้งยังเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Value) ครอบคลุมทั้งยังเป็นความลับอยู่  
เช่น มีข้อสัญญาห้ามเปิดเผยความลับทางการค้า (Non-Disclosure and Confidentiality Agreement)  
ข้อสัญญาห้ามแข่งขัน (Non-Compete Agreement) การกำหนดชั้นความลับการกำหนดรหัสผ่าน  
ตลอดจนมีโปรแกรมป้องกันการลักข้อมูล (Password and Firewall)<sup>15</sup>

กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองความลับทางการค้าในสาธารณรัฐประชาชนจีน<sup>16</sup> เป็นกฎหมาย  
ที่มุ่งเน้นคุ้มครองข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้าของเจ้าของความลับทางการค้า และมาตรการทาง

<sup>13</sup>ปภาศรี บัวสวรรค์, “การคุ้มครองความลับทางการค้า ตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545,”  
วารสารร่มไทรทอง 12 (ธันวาคม 2545 – มกราคม 2546): 27-36.

<sup>14</sup>พีรพล ศรีสิงห์, “การให้ความคุ้มครองความลับทางการค้าในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต,  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 13.

<sup>15</sup>สุรจุฑ กิจกุลศ, “หลัก Inevitable Disclosure: บทเรียนจากประเทศสหรัฐอเมริกา (Inevitable Disclosure  
Doctrine: Experience From USA),” วารสาร BU Academic Review 2, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2546): 129-130.

<sup>16</sup>กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์, China Enterprise Classical Law Case  
Report [Online], available URL: [http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info\\_detail.php?idcont=9&idcontsub=540,2556](http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info_detail.php?idcont=9&idcontsub=540,2556) (กุมภาพันธ์, 24).

กายภาพที่มีวัตถุประสงค์คุ้มครองข้อมูลภายในองค์กรต่างๆ คือ กฎหมายการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม (The Law of the People's Republic of China Against Unfair Competition 1993) และประมวลกฎหมายอาญา (Criminal Law) รวมถึงกฎระเบียบเกี่ยวกับการห้ามการกระทำการอันเป็นการละเมิดความลับทางการค้า (Regulations Concerning the Prohibition of Acts of Infringement of Trade Secrets) ในการห้ามการกระทำการอันเป็นการละเมิดความลับทางการค้าของจีนนั้น มีการกำหนดถึงการรักษาสิทธิของเจ้าของความลับทางการค้า กฎหมายการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม<sup>17</sup> ที่มีสาระสำคัญที่ให้เจ้าของความลับทางการค้าต้องใช้มาตรการในการเก็บรักษาความลับทางการค้า เช่นเดียวกับกฎหมายความลับทางการค้าของสหรัฐอเมริกา

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า กฎหมายของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสำคัญในการคุ้มครองความลับทางการค้าอย่างมาก เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีการเจริญเติบโตของธุรกิจและอุตสาหกรรมอย่างกว้างขวางจึงบัญญัติกฎหมายที่มีความชัดเจนในการคุ้มครองข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้า เพื่อเป็นมาตรฐานให้มีมาตรการรักษาความลับที่ผู้เป็นนายจ้างจะต้องกระทำ เพื่อรักษาให้ข้อมูลนั้นให้ยังคงเป็นความลับต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความลับทางการค้าของทั้ง 2 ประเทศนี้ นอกจากจะมีกฎหมายที่บัญญัติให้นายจ้างต้องปฏิบัติตามอย่างชัดเจนแล้ว ยังถือว่าเป็นมาตรการที่สำคัญที่ประเทศไทยจะนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

### 3. วิเคราะห์มาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้าของนายจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน

กฎหมายความลับทางการค้า แม้จะมีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองความลับทางการค้าและสิทธิในความลับทางการค้าแก่เจ้าของความลับทางการค้าแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมไปถึงมาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้าของนายจ้าง รวมถึงสิทธิระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเกี่ยวกับความลับทางการค้าอย่างชัดเจน ทำให้นายจ้างอาจละเลยต่อการใช้บังคับและควบคุมการเข้าถึงความลับทางการค้า เมื่อเกิดการละเมิดความลับทางการค้า แม้นายจ้างจะได้รับการเยียวยาตามกฎหมาย แต่ตามความเป็นจริงความเสียหายนั้นอาจไม่เพียงพอแก่ธุรกิจของนายจ้าง ฉะนั้นการรักษาความลับทางการค้าจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง จึงนำมาสู่ประเด็นปัญหา ดังนี้

#### 3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองความลับทางการค้าตามสัญญาจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

การคุ้มครองความลับทางการค้าตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 นั้น ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ชัดเจนในการคุ้มครองความลับทางการค้ามิให้ถูกเปิดเผย และมาตรการควบคุมความลับทางการค้าตามสัญญาจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง เนื่องจากการจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้าของนายจ้าง ซึ่งนายจ้างมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลอันเป็น

<sup>17</sup>The Law of the People's Republic of China Against Unfair Competition 1993, Article 10.

ความลับทางการค้าเพื่อให้ลูกจ้างทำงานตามทางการที่จ้าง โดยลูกจ้างต้องรักษาความลับทางการค้าและไม่เปิดเผย เอาไป หรือใช้ประโยชน์จากข้อมูลความลับนั้นเพื่อตนเองหรือบุคคลอื่น นอกจากนี้นายจ้างต้องมีมาตรการที่ชัดเจน โดยการทำสัญญาหรือมีข้อตกลงเกี่ยวกับการรักษาความลับทางการค้าระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อเป็นมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันความลับทางการค้าที่มีรายละเอียดอันเกี่ยวข้องกับข้อมูลความลับทางการค้าที่ลูกจ้างจะต้องทราบ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ตามพระราชบัญญัติการจารกรรมทางเศรษฐกิจ (The Economic Espionage Act 1996: EEA) เป็นหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองความลับทางการค้าโดยเจ้าของความลับทางการค้าจะต้องมีมาตรการในการรักษาความลับระหว่างเจ้าของความลับทางการค้ากับบุคลากรในบริษัท ที่มีหน้าที่เข้าถึงข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้า คือ ข้อสัญญาห้ามเปิดเผยความลับทางการค้า (Non-Disclosure and Confidentiality Agreement) ส่วนกรณีขณะที่การจ้างแรงงานยังคงมีอยู่หรือสิ้นสุดลง นายจ้างและลูกจ้างทำสัญญาห้ามแข่งขัน (Non-Compete Agreement) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า เนื่องจากเจ้าของความลับทางการค้าและบุคคลซึ่งมีการใช้หรือถ่ายทอดความลับทางการค้านั้น อาจจะเป็นสัญญาจ้างหรือข้อตกลงใบอนุญาตและสัญญาจ้างผลิตสินค้า สัญญาว่าจ้างแรงงาน สัญญาสำหรับการทำงาน ร่วมทุนหรือสัญญาหุ้นส่วน ข้อตกลงการรักษาความลับอาจจะเป็นกรณีที่แยกต่างหาก ทำให้ลูกจ้างมีหน้าที่ ที่จะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ ซึ่งเกิดจากภาระผูกพันตามสัญญา (Contractual Obligation)<sup>18</sup>

นอกจากนี้ การพิจารณาคดีของศาลตามหลักบรรทัดฐานจากคำพิพากษาคดี โดยการกำหนดข้อตกลง ที่มีพื้นฐานจากหลักการเปิดเผยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (Inevitable Disclosure Doctrine) แสดงให้เห็นว่าพระราชบัญญัติความลับทางการค้า (The Uniform Trade Secrets Act) ในมลรัฐของสหรัฐอเมริกามีการกำหนดมาตรการอย่างชัดเจน ให้เจ้าของความลับทางการค้าจะต้องรักษาความลับทางการค้าโดยมาตรการของสัญญา ซึ่งสัญญาอาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน แต่ในข้อตกลง เช่นว่านั้นจะต้องเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ของคู่สัญญา คือ นายจ้างและลูกจ้าง เช่นนี้ทำให้บริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกา มีตัวอย่างข้อตกลงในสัญญาไม่เปิดเผยข้อมูล (Non-Disclosure Agreement)<sup>19</sup> เนื่องจากการให้ความสำคัญของมาตรการรักษาความลับ นอกจากจะป้องกันความลับทางการค้าของนายจ้างมิให้ลูกจ้างเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ยังรวมถึงการได้มาโดยวิธีการอันไม่ชอบธรรมหรือโดยใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม เช่น การขโมย จารกรรม การผิดสัญญาในการรักษาความลับ พฤติกรรมที่กระทำต่อความลับทางการค้าของบุคคลอื่นโดยบุคคลผู้ซึ่งรู้ หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าความลับทางการค้านั้นได้มาโดยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือภายใต้สภาวะการณ์ใดๆ ที่ก่อให้เกิด

<sup>18</sup>Francois Dessemontet, **Protection of Trade Secrets and Confidential Information** [Online], available URL: <http://www.unil.ch/webdav/site/cedidac/shared/Articles/Protection%20Trade%20Secrets.pdf>, 2013 (August, 14).

<sup>19</sup>The Uniform Trade Secrets Act, Section 1.

หน้าที่ที่ตนจะต้องรักษาความลับทางการค้า ซึ่งวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ให้เจ้าของความลับทางการค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าของความลับทางการค้าที่เป็นนายจ้าง ก็เพื่อให้เป็นมาตรการในการรักษาความลับทางการค้าที่ชัดเจน

สำหรับกฎหมายการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม (The Law of the People's Republic of China Against Unfair Competition 1993) ของประเทศจีน มีการกำหนดหลักเกณฑ์การรักษาสิทธิของเจ้าของความลับทางการค้า โดยมีสาระสำคัญที่ให้อำนาจเจ้าของความลับทางการค้าจะต้องใช้มาตรการในการเก็บรักษาความลับทางการค้า ได้แก่ การจำกัดการเข้าถึงข้อมูลความลับทางการค้าของลูกค้า การเปิดเผยข้อมูลความลับทางการค้าทั้งหมดหรือบางส่วน กรณีเฉพาะลูกค้าเท่าที่จำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมเท่านั้น รวมถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับห้ามมิให้ผู้ประกอบการกระทำการใดๆ เป็นอันละเมิดความลับทางการค้า เช่น ในการขโมยความลับทางการค้าจากบุคคลผู้เปรียบเสมือนเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิเรียกร้องอย่างใดๆ โดยการข่มขู่หรือด้วยวิธีการไม่เป็นธรรมอื่นๆ หรือการเปิดเผย การใช้หรือการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ความลับทางการค้าที่ได้จากการกระทำอันมิชอบ หรือการใช้หรือเปิดเผยความลับทางการค้าของผู้อื่นโดยบุคคลที่สามโดยรู้หรือควรจะรู้ กรณีนี้เป็นการตกอยู่ภายใต้การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย การบัญญัติกฎหมายลักษณะนี้ทำให้มีความชัดเจนของมาตรการรักษาความลับทางการค้า เป็นแนวทางให้อำนาจเจ้าของความลับทางการค้ามีมาตรการป้องกันความลับทางการค้าให้ยังคงเป็นความลับทางการค้าต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีข้อตกลงเช่นว่านี้ ในสัญญาไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างใดนั้น ก็เพื่อให้คู่สัญญาได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่จะต้องรักษาความลับทางการค้า ที่จะดูแลเสมือนการรักษาความลับของตนเอง โดยเป็นมาตรการที่นายจ้างพึงต้องกระทำในเบื้องต้นก่อนที่จะมีการจ้างแรงงานหรือ แม้ขณะที่ลูกจ้างยังคงทำงานให้นายจ้างอยู่ก็ตาม และที่สำคัญอย่างยิ่งมาตรการรักษาความลับทางการค้ายังเป็นหลักฐาน เป็นหนังสือที่สำคัญในการพิสูจน์ว่าเจ้าของความลับทางการค้าหรือนายจ้าง ได้มีมาตรการที่เหมาะสมแล้วตามกฎหมายความลับทางการค้า

### 3.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการได้มาซึ่งความลับทางการค้าของลูกค้าจากการจ้างแรงงาน

กฎหมายความลับทางการค้ามิได้บัญญัติคำนิยามที่หมายความว่าความรวมไปถึงเจ้าของความลับทางการค้าในฐานะลูกค้า ย่อมทำให้เกิดปัญหาในการใช้บังคับกฎหมายและการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งหากมิได้บัญญัติกฎหมายลักษณะเช่นนี้ สิทธิของลูกค้าที่จะได้รับความคุ้มครองในความลับทางการค้าก็อาจทำให้ผู้เป็นนายจ้างใช้ประโยชน์ในประเด็นข้อนี้เอาเปรียบได้หรือกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแก่ลูกค้าโดยที่ไม่ได้รับความยินยอม เพราะเหตุที่ลูกจ้างมีอำนาจต่อรองทางข้อสัญญาที่ดีกว่านายจ้าง

ในกรณีของความลับทางการค้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปไม่ได้ที่นายจ้างจะใช้ความลับทางการค้าของตนเองทั้งหมด นายจ้างย่อมต้องสรรหาลูกจ้างที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ให้เหมาะสมกับการทำงาน เนื่องด้วยความลับทางการค้าที่เป็นข้อมูลของลูกค้าที่นัดตัวลูกจ้างมา สิทธิในความลับ

ทางการค้าย่อมเป็นของลูกจ้างการที่นายจ้างจะจ้างแรงงานลูกจ้างเพื่อหวังข้อมูลความลับทางการค้าโดยใช้ทักษะและเทคนิคการทำงานนั้น ต้องให้ความสมดุลระหว่างสิทธิในความลับทางการค้าของลูกจ้างเพื่อประโยชน์แก่นายจ้างกับการประกอบอาชีพในอนาคตของลูกจ้างด้วย

การคุ้มครองความลับทางการค้าของลูกจ้างนั้นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาความรู้ทักษะ และประสบการณ์ของลูกจ้าง จึงมีดังนี้<sup>20</sup>

1. ความรู้ทั่วไป (General Knowledge and Skill) ความรู้ทั่วไปที่ไม่ได้รับความคุ้มครองให้เป็นความลับทางการค้า (Unprotectable Information) ซึ่งกฎหมายว่าด้วยละเมิดตาม The Restatement of Torts และการให้ความคุ้มครองความลับทางการค้าตาม Uniform Trade Secrets Act (UTSA) ที่กล่าวถึงการละเมิดในส่วนที่เป็นความรู้ทั่วไป (General Knowledge) และมีประเด็นเกี่ยวกับการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องว่าเป็นความลับทางการค้าจะต้องคำนึงถึงขอบเขตของข้อมูลความรู้ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป แต่ก็ยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนของความรู้ทั่วไปนี้ จึงทำให้เกิดปัญหาในการปรับใช้กับคดีบางคดีและอาจเกิดความไม่เป็นธรรมได้

2. ความรู้ที่เป็นทักษะเฉพาะ (Specialized Knowledge) เป็นขอบเขตของความรู้ที่ได้รับการคุ้มครอง เมื่อลูกจ้างได้ใช้ประโยชน์จากความรู้และทักษะเหล่านั้นอาจเกิดขึ้นก่อนหรือขณะการจ้างแรงงานก็ได้ แต่ความรู้ที่เป็นทักษะเฉพาะจะต้องเป็นกรณี นอกจากข้อมูลอื่นเป็นความลับทางการค้าของนายจ้าง เช่น คดี *Advanced Technology Laboratories V. Siemens Medical Systems Inc.*<sup>21</sup> เป็นคดีที่เกี่ยวกับความลับทางการค้า ระหว่างผู้ผลิตอุปกรณ์การวินิจฉัยอัลตราซาวนด์ที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูง (Advanced Technology Laboratories) แม้การออกแบบอุปกรณ์จะมาจากความรู้ ความชำนาญ ที่เป็นทักษะเฉพาะตัวของลูกจ้างก็ตาม การพิจารณาคดีของศาลจึงต้องพิจารณาถึงความรู้ ความชำนาญของตัวลูกจ้าง โดยแยกออกจากข้อมูลความลับทางการค้าของนายจ้าง เพื่อให้ข้อมูลที่มาจากความรู้ ความชำนาญ ทักษะเฉพาะตัวของลูกจ้างได้รับการคุ้มครองเป็นความลับทางการค้าของลูกจ้าง และคดี *Dynamics Research Corp. V. Analytic Sciences Corp.*<sup>22</sup> เป็นกรณีของลูกจ้างที่ดำรงตำแหน่งทางเทคนิคหรือวิศวกรเป็นเวลานานในบริษัทนั้น จากสถานการณ์เช่นนี้ลูกจ้างมักจะมีการเพิ่มความรู้และทักษะของตนผ่านกระบวนการในการทำงาน แม้จะได้รับข้อมูลอื่นเป็นความลับทางการค้าของนายจ้างมาเพียงบางส่วนก็ตาม และคดีที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ *Structural Dynamics Research*

<sup>20</sup>Miles J. Feldman, "Toward a Clearer Standard of Protectable Information: Trade Secrets and the Employment Relationship," **Berkeley Technology Law Journal** 9, 1 (February 1994): 161-173.

<sup>21</sup>*Advanced Technology Laboratories V. Siemens Medical Systems Inc.*, Rami Grunbaum, *Advanced Tech Takes Siemens to Court*, Puget Sound Business Journal, Dec. 17, 1993, at 1-4.

<sup>22</sup>*Dynamics Research Corp. V. Analytic Sciences Corp.*, 400 N.E.2d 1274, 1286-87 (Mass. App. 1980).

*Corp. V. Engineering Mechanics Research Corp.*<sup>23</sup> เป็นกรณีที่ดีตูลูกจ้างของ Dynamics ได้พัฒนาระบบที่จะใช้ในองค์ประกอบโครงสร้างของบริษัท ซึ่งการวิจัยทางวิศวกรรมนี้ผ่านความคิดริเริ่มจากตัวลูกจ้าง โดยลูกจ้างมีความสนใจในข้อมูลที่ใช้อย่างมาก เท่ากับว่าเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของลูกจ้าง และศาลเห็นว่ายังมีความรับผิดชอบนายจ้างอยู่ หากภายหลังลูกจ้างได้กระทำการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นเทคโนโลยีเหล่านี้ เพราะลูกจ้างได้ลงนามในข้อสัญญาห้ามเปิดเผยความลับทางการค้าในสัญญาที่ชื่อว่า Employee Patent and Confidential Information Agreement ของบริษัทเนื่องจากนายจ้างได้ระบุเงื่อนไขในข้อสัญญาว่าห้ามมิให้ลูกจ้างทำการเปิดเผยข้อมูลแก่บุคคลภายนอก<sup>24</sup>

เมื่อพิจารณาจากความรู้ทั่วไป (General Knowledge and Skill) และความรู้ที่เป็นทักษะเฉพาะ (Specialized Knowledge) การพิจารณาว่าข้อมูลใดเป็นความรู้ทั่วไปหรือความรู้ที่เป็นทักษะเฉพาะ จึงจะต้องแบ่งแยกต่างหากออกจากกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาว่า ข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้าของลูกจ้างนั้น มีพื้นฐานมาจากข้อมูลความรู้ประเภทใด อีกทั้งกรณีสิทธิในความลับทางการค้าของลูกจ้าง

ประการแรก สิทธิในความลับทางการค้าของลูกจ้างอาจมีขึ้นโดยความรู้ ความชำนาญที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียนมา หรือจากความรู้ที่ลูกจ้างได้พัฒนาระดับความคิดปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ด้วยตนเอง แม้นายจ้างมักจะมีความกังวลกับลูกจ้างที่มีทักษะ ความรู้เป็นความลับทางการค้า เพราะการทำงานของลูกจ้างอาจมีความจำเป็นในการที่นายจ้างต้องให้ลูกจ้างใช้ความลับทางการค้าของนายจ้างด้วยการที่นายจ้างจะห้าม มิให้ลูกจ้างใช้ความลับทางการค้าของลูกจ้างเองที่มีติดตัวมานั้น ย่อมเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม ความสามารถในการที่นายจ้างจะป้องกันความลับทางการค้าจึงมีเพียงสิทธิในความลับทางการค้าของตัวเองเท่านั้น

ประการที่สอง สิทธินั้นเกิดจากความรู้ ความชำนาญระหว่างที่ลูกจ้างได้ทำงานกับนายจ้าง การจ้างงานระหว่างนายจ้างลูกจ้างตามตำแหน่งงานนั้น ส่วนใหญ่นายจ้างอาจมีการจัดอบรมก่อนลูกจ้างเข้าทำงานหรือระหว่างการจ้างงาน แม้ข้อมูลที่เป็นเทคนิคพื้นฐานของความลับทางการค้าจะเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ในแต่ละบรรดาประเภทของบริษัท และแม้ว่าการทำงานของลูกจ้างจะเกิดประโยชน์ในการทำงาน แต่เพื่อประสิทธิภาพและคุณภาพของงาน นายจ้างจึงต้องให้ลูกจ้างเข้าถึงข้อมูลอันเป็นความลับของนายจ้าง แต่การที่ทักษะและประสบการณ์ของลูกจ้างเกิดขึ้นระหว่างการจ้างงานนั้น เป็นอิสระเฉพาะตัวของลูกจ้าง ที่จะใช้เวลาในการแสวงหาความรู้และพัฒนาเพิ่มเติมในภายหลัง ถือเป็นความลับทางการค้าของลูกจ้าง

<sup>23</sup>*Structural Dynamics Research Corp. V. Engineering Mechanics Research Corp.* 401 F. Supp. 1102, 1975 U.S. Dist. LEXIS 16275 (E.D. Mich. 1975).

<sup>24</sup>*Structural Dynamics Research Corp. V. Engineering Mechanics Research Corp. Id.* at 1114-1116 (1975).

แต่อย่างไรก็ดี การที่นายจ้างจะกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการห้ามมิให้ลูกจ้างใช้ความลับทางการค้าของลูกจ้าง เมื่อลูกจ้างพ้นจากการทำงานแล้ว เพราะถือว่าลูกจ้างนั้นมีสิทธิในทรัพย์สินที่เป็นความลับทางการค้าดังกล่าว เช่น การที่นายจ้างมีข้อตกลงกำหนดห้ามมิให้ลูกจ้างใช้ความลับทางการค้า ซึ่งเป็นของลูกจ้างเอง ภายหลังสิ้นสุดสัญญาจ้างแรงงานหรือกรณีที่ลูกจ้างลาออกจากงาน ย่อมถือว่าเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม แก่ลูกจ้าง อีกนัยหนึ่งเมื่อลูกจ้างเป็นผู้ต้องทำงานให้กับนายจ้างแล้ว ลูกจ้างไม่อาจใช้สิทธิในความลับทางการค้าที่จะหวงกันมิให้นายจ้างได้ใช้ประโยชน์จากความลับทางการค้าของตน แต่นายจ้างต้องคำนึงถึงลักษณะงานของลูกจ้างตามตำแหน่งที่ลูกจ้างได้ปฏิบัติงานอยู่ตามความเหมาะสมของการทำงานนั้น นายจ้างจึงไม่อาจใช้ความลับทางการค้าของลูกจ้างที่เกินขอบเขตการทำงานของลูกจ้างได้ ดังนั้น ตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ของประเทศไทยนั้น คำนิยามของเจ้าของความลับทางการค้าจึงควรเพิ่มเติม ในกรณีที่ลูกจ้างสามารถได้แย่งความเป็นเจ้าของความลับทางการค้าเนื่องมาจากการที่ลูกจ้างได้ใช้ความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ ประกอบกับความวิริยะ อุตสาหะเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลความลับทางการค้าอันนอกเหนือจากความลับทางการค้าของนายจ้าง เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายเมื่อเกิดกรณีพิพาทถึงสิทธิในความลับทางการค้าของนายจ้างและลูกจ้าง

### 3.3 ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการตรวจสอบสัญญาจ้างแรงงานของคณะกรรมการความลับทางการค้า

การตรวจสอบสัญญาจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้าหรือสัญญาการรักษาความลับทางการค้านั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 กำหนดอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการความลับทางการค้าไว้ ซึ่งมีได้มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสัญญาที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า เช่น ข้อสัญญาห้ามเปิดเผยความลับทางการค้า (Non-Disclosure and Confidentiality Agreement) ข้อสัญญาห้ามแข่งขัน (Non-Compete Agreement) อีกทั้งเจ้าของความลับทางการค้าส่วนใหญ่ ในฐานะที่เป็นนายจ้างนั้น อาจกำหนดข้อตกลงในสัญญาที่มีผลบังคับได้ตามกฎหมาย แต่อีกนัยหนึ่งอาจทำให้เป็นการเอาเปรียบลูกจ้างจนเกินสมควร ในกรณีที่การจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้างหรือสัญญาการรักษาความลับทางการค้า

เนื่องจากนายจ้างมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าลูกจ้าง ในปัจจุบันมีความเหลื่อมล้ำ ในบุคคลแต่ละระดับ ทำให้เกิดการเอาเปรียบและมีอำนาจต่อรองที่แตกต่างกัน ปัญหาความไม่เป็นธรรมในสัญญาจึงกลายเป็นความไม่เป็นธรรมในกฎหมาย<sup>25</sup> ซึ่งหากมีข้อพิพาททางคดีเกี่ยวกับสัญญาจ้างแรงงานนั้น ศาลจะเป็นผู้พิจารณาข้อกำหนดในสัญญาตามหลักนิติกรรมสัญญาทั่วไป และจะมีคำพิพากษาว่าฝ่ายใดเป็นผู้ผิดสัญญานั้นอาจกระทบถึงสิทธิของเจ้าของความลับทางการค้าในข้อมูลดังกล่าว และฝ่ายที่เสียหายจากการกำหนดข้อตกลงในสัญญาจะไม่ได้ได้รับความยุติธรรมเท่าที่ควร เพราะ

<sup>25</sup> จรัสย์ รักดีธนากุล, “สรุปสาระสำคัญ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540,” *ตุลพาท* 45, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2541): 77-154.

ความลับทางการค้านั้นเป็นทรัพย์สินทางปัญญาชนิดเดียวที่ไม่ต้องยื่นขอจดทะเบียนอีกทั้งยังมีระยะเวลาคุ้มครองตราประทับที่ยังคงเป็นความลับทางการค้าอยู่ซึ่งมีความเสี่ยงที่เจ้าของความลับทางการค้าจะได้รับ ความเสียหาย หากข้อสัญญาที่เกี่ยวข้องนั้นถึงขนาดเป็นข้อพิพาทขึ้นสู่ศาล การเสนอแนะให้เพิ่มอำนาจของคณะกรรมการความลับทางการค้าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถลดจำนวนความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้าที่ควรจะรักษาให้ยังคงเป็นความลับทางการค้าอยู่ และทำให้เป็นการเพิ่มมาตรการป้องกันความลับทางการค้าในรูปแบบสัญญา และหลีกเลี่ยงอำนาจต่อรองทางสัญญา โดยให้ความยุติธรรมเบื้องต้นแก่ผู้ที่เป็นฝ่ายต้องลงนามในข้อตกลงดังกล่าว

### 3.4 ปัญหาเกี่ยวกับสภาพบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาจ้างแรงงานของนายจ้าง

เนื่องจากสัญญารักษาความลับทางการค้าเป็นสัญญาชนิดพิเศษที่นายจ้างและลูกจ้างได้ตกลงทำสัญญาฉบับนี้ กรณีนี้อาจเป็นการที่นายจ้างและลูกจ้างร่วมกันร่างสัญญารักษาความลับทั้ง สองฝ่าย เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งหรือเป็นความยินยอมจากลูกจ้างที่จะผูกพันตนเอง ในข้อตกลงที่ลูกจ้างมีหน้าที่รักษาความลับทางการค้าของนายจ้างภายใต้การจ้างแรงงาน ย่อมต้องถือว่า คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายกล่าวคือ นายจ้างและลูกจ้างได้ทำสัญญาอยู่บนพื้นฐานของหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนาซึ่งหลักการทำสัญญานั้นมีรากฐานแนวความคิดมาจากหลักเสรีภาพซึ่งบุคคลทุกคนควรมีอิสระในการจัดการผลประโยชน์ของตนเองด้วยวิถีทางของตนเอง (Every Man Should be Free to Pursue His Own Interest in His Own Way) เป็นหน้าที่ของกฎหมายที่จะต้องให้ความเป็นผลต่อเจตนาของคู่สัญญา และมีการจำกัดเสรีภาพในการทำสัญญาที่น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ประกอบกับบุคคลทุกคนมีเสรีภาพที่จะทำสัญญาขึ้นใหม่ผลบังคับทางกฎหมายได้ สัญญาจึงเป็นข้อตกลงของบุคคลที่มีเจตนาหมายก่อให้เกิดหนี้ เปรียบเสมือนเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับระหว่างคู่สัญญาให้ปฏิบัติตาม<sup>26</sup>

เมื่อคู่สัญญายอมรับในข้อตกลงดังกล่าว แม้ภายหลังจะพบว่าข้อตกลงบางข้ออาจเป็นการเอาเปรียบฝ่ายลูกจ้างมากเกินไปก็ย่อมผูกพันระหว่างนายจ้างและลูกจ้างแล้ว ส่วนในกรณีของสัญญาจ้างแรงงานและสัญญารักษาความลับทางการค้า อาจมีข้อตกลงพิเศษหรือกำหนดเป็นสัญญาอีกฉบับหนึ่งต่างหากจากสัญญาดังกล่าวได้ เช่น สัญญาห้ามลูกจ้างประกอบอาชีพแข่งขันกับนายจ้าง (Non-Compete Clause or Non-Compete Agreements) หรือหลักการที่เป็นข้อโต้แย้งสิทธิที่ศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้หลักการเปิดเผยที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Inevitable Disclosure)<sup>27</sup>

ในการพิจารณาประกอบกับสัญญาระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ในกรณีที่นายจ้างเดิมที่ถูกละเมิดความลับทางการค้า ซึ่งหลักนี้จะเป็นข้อยกเว้นว่าการกระทำของลูกจ้างนั้นไม่เป็นการละเมิดความลับทางการค้า ซึ่งนายจ้างจะต้องพิสูจน์ให้ศาลพอใจว่าข้อมูลที่นายจ้างอ้างว่าลูกจ้างได้กระทำละเมิดนั้นเป็นข้อมูลของนายจ้าง และลูกจ้างไม่มีความรู้ในข้อมูลเช่นนี้มาก่อน แล้วเปิดเผยด้วยเหตุที่ลูกจ้างไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปิดเผยในลักษณะนี้ได้ เพื่อป้องกันการกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

<sup>26</sup>ดราพร ธีระวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 1.

<sup>27</sup>สุรวิธ กิจกุล, เรื่องเดิม, หน้า 130.

แก่ลูกจ้างจนเกินไป ดังในคดี *Christopher M's Hand Poured Fudge, Inc V. Hennon*<sup>28</sup> และ *Electro Optical Industries V. White*<sup>29</sup> กรณีสภาพบังคับของหลักการเปิดเผยที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Inevitable Disclosure) คือ แนวคิดที่เกิดจากความจำเป็นในการที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงการใช้ข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้า โดยให้สิทธิประโยชน์แก่อดีตนายจ้างในการใช้สิทธิเรียกร้องทางศาล เพื่อห้ามมิให้ลูกจ้างนั้น นำข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้าของตนไปใช้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในการทำงานของลูกจ้างในหน้าที่ใหม่หรือมีนายจ้างคนใหม่ โดยได้ปฏิบัติงานโดยอาศัยความลับทางการค้าของอดีตนายจ้าง

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย จึงไม่สามารถนำหลักการเปิดเผย ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Inevitable Disclosure) มาใช้บังคับได้ ด้วยเหตุประการที่ว่าหากศาลของประเทศไทย นำหลักนี้มาพิจารณาประกอบกับสัญญาห้ามลูกจ้างประกอบอาชีพแข่งขันกับนายจ้าง (Non-Compete Clause or Non-Compete Agreements) ย่อมจะขัดกับหลักกฎหมายในประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 14/1 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ในการคุ้มครองในการทำสัญญาจ้างแรงงาน แม้สัญญาจ้างแรงงานจะมีข้อตกลงเกี่ยวกับการรักษาความลับทางการค้าของนายจ้างก็ตาม การที่นายจ้างมีข้อตกลงห้ามมิให้ลูกจ้างประกอบอาชีพแข่งขันกับนายจ้างนั้น ย่อมต้องพิจารณาข้อเท็จจริงในสัญญา จะต้องปรับใช้บังคับตามมาตรา 14/1 เป็นอันดับแรก ซึ่งจากคำพิพากษาของประเทศไทยในเรื่องนี้ ศาลฎีกาพิจารณาในกรณีที่นายจ้างเพียงแต่ห้ามลูกจ้าง ในบริษัทมิให้ประกอบอาชีพแข่งขันทางการค้ากับนายจ้างเพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น จึงไม่เป็นการตัดการประกอบอาชีพของลูกจ้างทั้งหมดเสียทีเดียว ข้อตกลงห้ามเช่นนี้ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญาย่อมไม่เป็นโมฆะ<sup>30</sup> ส่วนในประเด็นการที่นายจ้างห้ามมิให้ลูกจ้างประกอบอาชีพแข่งขันทางการค้ากับนายจ้าง เรื่องของระยะเวลาการห้าม นายจ้างอาจกำหนดข้อตกลงในสัญญาแนบท้ายสัญญาจ้างแรงงาน ซึ่งในระหว่างการจ้างงานหรือภายใน 5 ปีนับแต่สัญญาจ้าง สิ้นสุดลง ลูกจ้างจะต้องไม่ทำงานให้แก่บริษัทคู่แข่งทางการค้าหรือมีหุ้นในบริษัทคู่แข่งทางการค้าของนายจ้าง<sup>31</sup> ข้อตกลงดังกล่าวถือเป็นเพียงข้อจำกัดห้ามประกอบอาชีพอันเป็นการแข่งขันกับโจทก์ โดยระบุจำกัดประเภทของธุรกิจไว้อย่างชัดเจน มิได้เป็นการห้ามลูกจ้างประกอบอาชีพอันเป็นการปิดทางทำมาหากินได้อย่างเด็ดขาด<sup>32</sup>

หากสัญญาจ้างทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 จะใช้บังคับ ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 14/1<sup>33</sup> ดังนั้น กรณีของสัญญาจ้างแรงงานที่มีข้อจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน

<sup>28</sup>*Christopher M's Hand Poured Fudge, Inc V. Hennon*, 699 A.2d 1272, 1276 (Pa.Super. 1997).

<sup>29</sup>*Electro Optical Industries ,Inc. V. White*, 1999 WL 1086467, at\*1 (Cal. Ct App. Nov.30, 1999).

<sup>30</sup>คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1356/2479. และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2548-9/2533.

<sup>31</sup>คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1275/2543.

<sup>32</sup>คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6075/2549.

<sup>33</sup>พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551, มาตรา 14/1.

จึงจะต้องมีผลบังคับตาม มาตรา 14/1 อีกทั้งท่านปัญญา สุทธิบัติ<sup>34</sup> ได้ให้ความเห็นในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1275/2543 กรณีการกำหนดระยะเวลาที่ให้โจทก์ห้ามจำเลย มีให้ทำงานกับบริษัทคู่แข่งภายใน 5 ปี เป็นโมฆะ ซึ่งในคดีดังกล่าวมีคำพิพากษาว่า การห้ามจำเลยมีให้ทำงานกับบริษัทคู่แข่งภายใน 5 ปีได้ไม่เป็นโมฆะ และความเห็นของท่านสมจิตร ทองศรี<sup>35</sup> ได้วิเคราะห์จากคดีที่ได้กล่าวมานั้นศาลวินิจฉัยในประเด็นว่า สัญญาจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานไม่เป็นโมฆะ ส่วนข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่พึงคาดได้ตามปกติหรือไม่ยังไม่มีคำวินิจฉัยจากศาล ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 สัญญาจ้างระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเกี่ยวกับข้อบังคับการทำงานระเบียบหรือคำสั่งของนายจ้างที่ทำงานให้นายจ้างกับลูกจ้างเกินสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้สัญญาจ้างข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานระเบียบหรือคำสั่งนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี

เนื่องจากก่อนที่พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 ใช้บังคับนั้น ศาลจะพิจารณาจากพฤติการณ์ที่นายจ้างต้องการรักษามลประโยชน์ของตนพอสมควรแก่เหตุหรือไม่ และจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนสัญญานั้นจึงไม่เป็นโมฆะแต่เมื่อมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 จึงต้องปรับบทกฎหมายตาม มาตรา 5 ซึ่งเป็นกรณีข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรม ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพซึ่งไม่เป็นโมฆะ แต่เป็นข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น ส่วนข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้นั้น ให้พิเคราะห์ถึงขอบเขตในด้านพื้นที่และระยะเวลาของการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ รวมทั้งความสามารถและโอกาสในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมในรูปแบบอื่นหรือกับบุคคลอื่นของผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ประกอบกับทางได้เสียทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายของคู่สัญญาด้วย ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงในขณะที่ถูกจ้างทำงานอยู่นั้นได้ล่วงรู้ในความรู้อันเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ความลับทางการค้า หรือเทคโนโลยีอันเป็นความลับหรือไม่ และหากพื้นที่การค้าของลูกจ้างไม่ได้อยู่ในขอบเขตพื้นที่ของนายจ้างโดยสิ้นเชิง ถือว่าไม่ส่งผลกระทบต่อถึงนายจ้างเดิม เช่นนี้นายจ้างย่อมไม่สามารถกำหนดข้อห้ามดังกล่าวได้และแม้ว่าลูกจ้างจะเป็นผู้ล่วงรู้ความลับทางการค้า

ต่อมาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับข้อกำหนดการห้ามไม่ให้ลูกจ้างทำงานกับคู่แข่งหลังสิ้นสุดจากงานเป็นเวลาถึง 3 ปี ถือว่าเป็นข้อกำหนดที่ทำให้ลูกจ้างต้องรับภาระมากกว่าที่จะคาดหมายได้ตามปกติ จึงให้มีผลบังคับเพียง 1 ปี เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควร ตาม

<sup>34</sup>ปัญญา สุทธิบัติ, คำแนะนำการวินิจฉัยคดี ประกอบการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ เรื่อง มาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้าของนายจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน ของนางสาว สาด์นิธิ จานประดับ, 27 พฤศจิกายน 2556.

<sup>35</sup>สมจิตร ทองศรี, คำแนะนำการวินิจฉัยคดี ประกอบการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ เรื่อง มาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้าของนายจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน ของนางสาว สาด์นิธิ จานประดับ, 27 พฤศจิกายน 2556.

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 14/1 การที่นายจ้างจะกำหนดระยะเวลาห้ามไม่ให้ลูกจ้างทำงานกับคู่แข่งของนายจ้างเดิมเกินกว่า 5 ปีนั้น ถือว่าขัดต่อวัตถุประสงค์ของมาตรา 14/1 โดยสิ้นเชิง ซึ่งถือว่ามีผลบังคับยิ่งกว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมอีกด้วย และแม้ว่านายจ้างจะกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบหรือคำสั่ง ที่ทำให้นายจ้างได้เปรียบลูกจ้างเกินสมควรก็ตาม ศาลก็ย่อมมีอำนาจบังคับตามสัญญาจ้างนั้นให้มีผลใช้บังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี นอกจากนี้ข้อกำหนดเพื่อคุ้มครองความลับทางการค้าแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงสภาพและขอบเขตของบริษัทและการจ้างงานประกอบด้วย โดยเฉพาะต้องคำนึงถึงระยะเวลาของข้อกำหนดห้ามมิให้ประกอบอาชีพนานเกินสมควร แต่ก็มิได้หมายความว่าข้อห้ามมิให้ลูกจ้างประกอบอาชีพนั้นจะเป็นโมฆะเสมอไป<sup>36</sup>

#### 4. ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ดังต่อไปนี้

##### 4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองความลับทางการค้าตามสัญญาจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

มาตรการคุ้มครองความลับทางการค้าตามสัญญาจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างมีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน การแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมบทบัญญัติ ในส่วนที่เป็นมาตรการที่เจ้าของความลับทางการค้าจะต้องจัดทำสัญญาที่มีข้อตกลงเกี่ยวกับการรักษาความลับทางการค้าระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งอาจทำในรูปแบบสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญารักษาความลับทางการค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อที่จะเป็นมาตรการที่เหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งนอกจากจะมีมาตรการทางสัญญาเช่นนี้แล้ว สภาพของการดำเนินธุรกิจจะต้องมีมาตรการป้องกันทางกายภาพ คือ การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นความลับไว้โดยเฉพาะ ซึ่งทำตราสัญลักษณ์หรือประทับตรา “ความลับ” และเก็บไว้ในเซตรักษาความลับเป็นพิเศษ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาเพื่อปรับปรุงเนื้อหาความลับทางการค้า สำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงความลับทางการค้าจะต้องเป็นบุคคลที่มีรายชื่อที่มีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น ซึ่งขณะที่ลูกจ้างขอใช้ข้อมูลความลับทางการค้า ระบบการรักษาข้อมูลของบริษัทจะปรากฏสถานะการใช้ข้อมูลของลูกจ้าง และนายจ้างมีสิทธิในการติดตามการปฏิบัติงานการใช้ความลับทางการค้าของลูกจ้างโดยไม่ต้องแจ้งให้ลูกจ้างทราบก่อน

นอกจากแนวทางอันเป็นมาตรฐานการรักษาความลับทางการค้า แม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้สัญญาจ้างแรงงานต้องทำเป็นหนังสือ ก็มีได้หมายความว่านายจ้างมีทางที่จะใช้มาตรการรักษาความลับทางกายภาพได้เพียงอย่างเดียว แม้ลูกจ้างที่มีข้อตกลงสภาพการทำงานกับนายจ้างเพียงวาจา มิได้ทำสัญญาจ้างแรงงานเป็นหนังสือ นายจ้างยังสามารถกำหนดข้อสัญญาพิเศษโดยเป็นสัญญาป้องกันความ

<sup>36</sup>คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 690/2552.

ลับทางการค้าหรือสัญญาอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันเช่นนี้ได้ เพื่อที่จะรักษาสีทธิและประโยชน์ในการใช้ความลับทางการค้าระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง อีกทั้งยังสามารถลดจำนวนข้อพิพาทในคดีละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าได้อีกทางหนึ่ง

#### 4.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการได้มาซึ่งความลับทางการค้าของลูกจ้างจากการจ้างแรงงาน

ความในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มิได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิในความลับทางการค้าระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อให้บทบัญญัติมีความชัดเจนยิ่งขึ้นจึงใคร่ขอเสนอแนะเพิ่มเติมกฎหมาย ความหมายของคำนิยาม “เจ้าของความลับทางการค้า” แม้จะกำหนดขอบเขตของเจ้าของข้อมูลความลับทางการค้า แต่ไม่ได้กำหนดถึงความเป็นเจ้าของในฐานะลูกจ้างที่ได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนเข้าทำงานกับนายจ้าง หรือกรณีที่ได้พยายามค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอในการพัฒนาความรู้และทักษะหลังจากที่ได้ทำงานกับนายจ้างแล้ว หรือจากการที่ลูกจ้างได้ทำงานกับนายจ้างเป็นระยะเวลาอันพอสมควรที่สามารถรวบรวมข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ ขณะที่มีการจ้างงาน

ในส่วนความหมายของเจ้าของความลับทางการค้า เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเพิ่มเติมลักษณะประเภทของความลับทางการค้าที่เกิดขึ้นจากความพยายามในการพัฒนาข้อมูลความรู้อันเป็นความลับทางการค้าได้ต่อไป และไม่ให้เกิดการโต้แย้งสิทธิของลูกจ้าง ในกรณีที่ลูกจ้างมีข้อมูลความลับทางการค้าและ ข้อสำคัญที่นายจ้างสามารถอ้างสภาพการจ้างแรงงานที่ลูกจ้างมีอยู่ เพราะความหมายของการเป็นลูกจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งข้อมูลความลับทางการค้าที่เกิดขึ้น ในฐานะลูกจ้างด้วยความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการจ้างแรงงาน ให้สิทธิในความลับทางการค้านั้นเป็นของลูกจ้าง แต่นายจ้างมีสิทธิในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้นตราบเท่าที่ยังมีการจ้างงานอยู่ โดยลูกจ้างมีสิทธิที่จะได้รับบำเหน็จพิเศษ ในกรณีที่นายจ้างได้ใช้ความลับทางการค้า การขอรับบำเหน็จพิเศษให้เสนอต่อคณะกรรมการความลับทางการค้าโดยคำนึงถึงค่าจ้างความสำคัญของข้อมูล และประโยชน์ที่นายจ้างได้รับ

#### 4.3 ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจในการตรวจสอบสัญญาจ้างแรงงานของคณะกรรมการความลับทางการค้า

ในส่วนอำนาจของคณะกรรมการความลับทางการค้า มาตรา 21 ควรแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้คณะกรรมการความลับทางการค้า โดยใช้ดุลพินิจในการตรวจสอบข้อตกลงในสัญญาอัน

<sup>44</sup>หลักสุจริตเป็นอย่างยิ่งเป็นหลักที่กำหนดให้ ผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่มีผลต่อการรับประกันภัยหรือการกำหนดเบี้ยประกันภัย เนื่องจากข้อเท็จจริงเหล่านี้อยู่ในความรู้เห็นของผู้เอาประกันแต่เพียงฝ่ายเดียว (โปรดดูประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865) หลักนี้ใช้บังคับทั้งก่อนและหลังการเกิดสัญญาประกันภัย หลักนี้บังคับให้ต้องเปิดเผยข้อความจริง (Disclosure) และการไม่แสดงข้อความเท็จ (Non-misrepresentation) และโปรดดูเพิ่มเติมเจริญชัย อัครพิริยอนันต์, “หลักความสุจริตอย่างยิ่งในสัญญาประกันภัยทางทะเล.” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, 6, 3 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2555):

เกี่ยวกับข้อมูลความลับทางการค้าของนายจ้าง รวมถึงข้อตกลงที่ห้ามมิให้ลูกจ้างประกอบอาชีพแข่งขันทางการค้ากับนายจ้างด้วย เนื่องจากมาตรา 21 มิได้มีบทบัญญัติครอบคลุม ในประเด็นการตรวจสอบข้อสัญญาอันเกี่ยวกับข้อมูลความลับทางการค้า ในกรณีที่มีการจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้างที่ได้ทำเป็นหนังสืออันมีข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า เนื่องจากนายจ้างมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าลูกจ้างอย่างมาก หากข้อสัญญาที่เกี่ยวข้องนั้นถึงขนาดเป็นข้อพิพาทขึ้นสู่ศาล การเสนอแนะให้เพิ่มอำนาจของคณะกรรมการความลับทางการค้าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในข้อมูลอันเป็นความลับทางการค้าที่ควรจะรักษาให้ยังคงเป็นความลับทางการค้าต่อไป โดยเพิ่มเติมกรณีคณะกรรมการความลับทางการค้าให้มีการตรวจสอบข้อตกลงระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ในสัญญาที่มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า รวมถึงมีอำนาจแก้ไขรายละเอียดในสัญญานี้ด้วย การกำหนดเพิ่มเติมอำนาจของคณะกรรมการความลับทางการค้า ย่อมทำให้เป็นการเพิ่มมาตรการป้องกันความลับทางการค้าในรูปแบบสัญญาและหลักเสียงอำนาจต่อรองทางสัญญา โดยให้ความยุติธรรมเบื้องต้นแก่ผู้ที่เป็นฝ่ายต้องลงนามในข้อตกลงดังกล่าว

#### 4.4 ปัญหาเกี่ยวกับสภาพบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาจ้างแรงงานของนายจ้าง

สำหรับข้อตกลงที่นายจ้างและลูกจ้างจะต้องมีสภาพบังคับตามกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสัญญารักษาความลับทางการค้า โดยที่นายจ้างจะต้องไม่กำหนดข้อตกลงเป็นการเอาเปรียบลูกจ้างมากเกินไป ซึ่งเมื่อลูกจ้างยินยอมลงลายมือชื่อในข้อตกลงเช่นนั้น ถือเป็นการแสดงเจตนาที่จะผูกพันตนในการปฏิบัติตามสัญญา และสัญญาห้ามประกอบอาชีพแข่งขันกับนายจ้างนั้น จะต้องไม่มีข้อห้ามอันเป็นการจำกัดสิทธิของลูกจ้างที่จะประกอบอาชีพอย่างเด็ดขาด หากนายจ้างกำหนดข้อตกลงอันเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 14/1 แล้ว ย่อมไม่อาจบังคับได้ตามกฎหมาย ย่อมหมายความว่า ศาลจะต้องพิจารณาสภาพบังคับของสัญญารักษาความลับทางการค้านี้ โดยจะต้องตีความตามหลักเสรีภาพ ในการแสดงเจตนาของคู่สัญญา ซึ่งสัญญารักษาความลับทางการค้า (Non-Disclosure Agreement) จะไม่นำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาใช้บังคับ

หากนายจ้างแม้จะกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบ หรือคำสั่งของนายจ้างที่ทำให้ให้นายจ้างได้เปรียบลูกจ้างเกินสมควรก็ตาม ศาลก็ย่อมมีอำนาจสั่งให้สัญญาจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบ หรือคำสั่งนั้นมีผลใช้บังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี อีกทั้งแม้ข้อตกลงในสัญญาจะมีผลเป็นโมฆะบางส่วน ก็ไม่ทำให้สภาพบังคับของสัญญานั้นเสียไปทั้งหมด ศาลย่อมบังคับระหว่างคู่สัญญาได้เท่าที่เป็นธรรมตามความเหมาะสม

จากการที่ได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับความลับทางการค้าของต่างประเทศแล้ว หากประเทศไทยได้แก้ไข เพิ่มเติม โดยศึกษาแนวทางจากสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน จะทำให้พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ยังมีประสิทธิภาพทันสมัยมากขึ้น

ทั้งนี้ เพื่อสรุปให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงเสนอแนะโดยเปรียบเทียบเป็นตาราง ดังนี้

| กฎหมายเก่า                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | กฎหมายใหม่                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545<br>มิได้บัญญัติเกี่ยวกับมาตรการของนายจ้างในรูปแบบของสัญญาการรักษาความลับทางการค้า (Non-Disclosure Agreement)                                                                                                                                                                                                                                                         | 1. ควรกำหนดหลักเกณฑ์เป็นกฎหมาย ระเบียบ<br>ข้อบังคับ ในการทำสัญญาการรักษาความลับทางการ<br>ค้าเพื่อเป็นแนวทางรักษาความลับทางการค้าให้<br>คงอยู่ต่อไป                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 2. พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545<br>2.1 มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้<br>“เจ้าของความลับทางการค้า” หมายความว่า<br>ผู้ค้นพบ คิดค้น รวบรวม หรือสร้างสรรค์ข้อมูล<br>การค้าที่เป็นความลับทางการค้า โดยมีได้เป็นการ<br>ละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าของผู้อื่น หรือ<br>ผู้มีสิทธิโดยชอบในผลการทดสอบ หรือข้อมูลการ<br>ค้าที่เป็นความลับทางการค้า และให้หมายความ<br>รวมถึงผู้รับโอนสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย | 2. พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545<br>2.1 มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้<br>“เจ้าของความลับทางการค้า” หมายความว่า<br>ผู้ค้นพบ คิดค้น รวบรวม หรือสร้างสรรค์ข้อมูล<br>การค้าที่เป็นความลับทางการค้า โดยมีได้เป็นการ<br>ละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าของผู้อื่น หรือ<br>ผู้มีสิทธิโดยชอบในผลการทดสอบ หรือข้อมูล<br>การค้าที่เป็นความลับทางการค้าหรือผู้รับโอน<br>สิทธิ และให้หมายความรวมถึงบุคคลในฐานะ<br>ลูกจ้างที่พิสูจน์ได้ว่าข้อมูลความลับทางการค้า<br>ดังกล่าว เกิดจากความคิตรีเริ่ม ความรู้ ทักษะ<br>และประสบการณ์ของตนนอกเหนือจากความลับ<br>ทางการค้าของนายจ้างตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย                            |
| 2.2 สิทธิของนายจ้างในการใช้ประโยชน์จากความ<br>ลับทางการค้าของลูกจ้าง และการให้บำเหน็จ<br>พิเศษของลูกจ้าง ในกรณีที่นายจ้างได้ใช้ความลับ<br>ทางการค้าของลูกจ้าง ในพระราชบัญญัติความลับ<br>ทางการค้า พ.ศ. 2545 มิได้บัญญัติไว้                                                                                                                                                                                     | 2.2 ควรเพิ่มเติมเป็นบทบัญญัติในมาตราใหม่<br>หรือกำหนดหลักเกณฑ์ โดยเป็นระเบียบ<br>กรมทรัพย์สิน ทางปัญญาโดยมีความว่า<br>“...ข้อมูลความลับทางการค้าที่เกิดขึ้นในฐานะ<br>ลูกจ้างด้วยความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จาก<br>การจ้างแรงงาน ให้สิทธิในความลับทางการค้า<br>นั้นเป็นของลูกจ้าง แต่นายจ้างมีสิทธิในการใช้<br>ประโยชน์จากข้อมูลนั้นตราบเท่าที่ยังมีการจ้าง<br>งานอยู่<br>ตามความในวรรคแรก ลูกจ้างมีสิทธิที่จะได้รับ<br>บำเหน็จพิเศษ ในกรณีที่นายจ้างได้ใช้ความลับ<br>ทางการค้า การขอรับบำเหน็จพิเศษให้เสนอต่อ<br>คณะกรรมการความลับทางการค้า โดยคำนึงถึง<br>ค่าจ้าง ความสำคัญของข้อมูล และประโยชน์ที่<br>นายจ้างได้รับ...” |

| กฎหมายเก่า                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | กฎหมายใหม่                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>3. พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 21 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) เสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้า และนโยบายเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้าต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เพื่อพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรี</p> <p>(2) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(3) โกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับความลับทางการค้าตามที่คู่กรณีร้องขอ</p> <p>(4) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ</p> <p>4. สภาพบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาจ้างแรงงานของนายจ้าง ตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มิได้บัญญัติไว้</p> | <p>3. พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 21 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(1) เสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองความลับทางการค้าและนโยบายเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้าต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เพื่อพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรี</p> <p>(2) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(3) โกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับความลับทางการค้าตามที่คู่กรณีร้องขอ</p> <p>(4) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ</p> <p>(5) ตรวจสอบข้อตกลงระหว่างนายจ้างและลูกจ้างในสัญญาที่มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า รวมถึงมีอำนาจแก้ไขรายละเอียดในสัญญานี้ด้วย</p> <p>หากนายจ้างกำหนดข้อตกลงอันเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 14/1 แล้วย่อมไม่อาจบังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งสภาพบังคับของสัญญาการรักษาความลับทางการค้านี้ โดยจะต้องตีความตามหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนาของคู่สัญญา ซึ่งสัญญาการรักษาความลับทางการค้า (Non-Disclosure Agreement) จะไม่นำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาใช้บังคับ</p> |

## บรรณานุกรม

- ไชยยศ เหมะรัชตะ. **ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545.
- ดาราพร ถิระวัฒน์. **กฎหมายสัญญา สถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์, 2542.
- จรัญ ภัคดิธนากุล. “สรุปสาระสำคัญ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540.” **ตุลพาท** 45, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2541): 77-154.
- ประสพสุข บุญเดช. “กฎหมายคุ้มครองความลับทางการค้าในประเทศไทย.” **บทบัญญัติ** 58, 2 (ธันวาคม 2545): 20.
- ภาสกร บัวสุวรรณ. “การคุ้มครองความลับทางการค้า ตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545.” **วารสารร่มไทรทอง** 12 (ธันวาคม 2545 – มกราคม 2546): 27-36.
- สุรจุท กิจกุล. “หลัก Inevitable Disclosure: บทเรียนจากประเทศสหรัฐอเมริกา (Inevitable Disclosure Doctrine: Experience From USA).” **วารสาร BU Academic Review** 2, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2546): 129-137.
- พิรพล ศรีสิงห์. “การให้ความคุ้มครองความลับทางการค้าในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- กระทรวงพาณิชย์. สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์. **China Enterprise Classical Law Case Report** [Online]. Available URL: [http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info\\_detail.php?idcont=9&idcontsub=540](http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info_detail.php?idcont=9&idcontsub=540), 2556 (กุมภาพันธ์, 24).
- Advanced Technology Laboratories V. Siemens Medical Systems Inc., Rami Grunbaum, Advanced Tech Takes Siemens to Court, Puget Sound Business Journal, Dec. 17, 1993, at 1-4.
- Dessemontet, Francois. **Protection of Trade Secrets and Confidential Information** [Online]. Available URL: <http://www.unil.ch/webdav/site/cedidac/shared/Articles/Protection%20Trade%20Secrets.pdf>, 2013 (August, 14).
- Feldman, Miles J. “Toward a Clearer Standard of Protectable Information: Trade Secrets and the Employment Relationship.” **Berkeley Technology Law Journal** 9, 1 (February 1994).